

پاسداران بزرگ اسلام

۱۹

علامہ مجلسی

آثار علامہ مجلسی

در شماره گذشته، بحثی در باره کتاب ارزشمند و نفیس بحار الانوار داشتیم که این کتاب بزرگترین دائره المعارف اسلامی است و شامل احادیث و اخبار اهل بیت عصمت و طهارت (ع) در علوم و فنون گوناگون می باشد. اینک، به سایر کتابها و تالیفات علامه مجلسی (ره) می پردازیم:

تالیفات عربی

۱- مرآة العقول فی شرح اخبار الرسول: کتابی تحقیقی، فقهی و بسیار پرارج که علامه در شرح کتاب کافی شیخ کلینی رضوان الله علیه، با دقتی بی نظیر تحریر فرموده است. آنانکه می خواهند، تا اندازهای به مقام علمی این بزرگوار بی ببرند، خوب است این کتاب شریف را مطالعه نمایند و دقت نظر و توانائی علمی علامه را دریابند. علامه مجلسی در این کتاب، تک تک احادیث را نقل

فرموده سپس در یک کلمه نظر خود را نسبت به سند حدیث (صحیح حسن، موثق، مرسل، ضعیف، مجهول و مرفوع) بیان نموده سپس به شرح و تفسیر آن می پردازد، و در احادیثی که نظرات مختلف علما آمده است، در ابتدا آنها را بررسی نموده، و پس از آن نظر خود را اظهار می نماید. در برخی از احادیثی که مورد اختلاف است یا نیاز به تفسیر مبسوط دارد، بیش از چند صفحه به شرح و بررسی آنها اختصاص می دهد. و در کونه سخن می توان گفت، این کتاب از آثار بسیار مفید و مورد علاقه علما و دانشمندان و فقها و طلاب علوم دینی بوده و هست.

۲- ملاذ الاخبار: شرح "تهذیب" سومین کتاب از کتباربعه حدیث تالیف شیخ طوسی (ره).

۳- شرح الأربعین ۴- الوجیزة فی الرجال

۵- الفوائد الطریفة فی شرح الصحیفة "السجادیة".

۶- رساله الأوزان. ۷- المسائل الهندیة.

۸- رساله الاعتقادات: این کتاب که حدود ۷۵۰ سطر و در اعتقادات است، در یک شب نگاشته شده است.

۹- رساله فی الشکوک.

تالیفات فارسی

۱- حق الیقین ۲- عین الحیاء.

۳- حلیة المتقین. ۴- حیاة القلوب.

۵- مشکاة الانوار. ۶- جلاۃ العیون.

۷- زاد المعاد. ۸- تحفة الزائر.

۹- مقیاس المصابیح.

۱۰- ربیع الاسابیح. ۱۱- رساله در شکوک.

۱۲- رساله دیات. ۱۳- رساله در اوقات.

۱۴- رساله در جفر. ۱۵- رساله در بهشت و دوزخ.

۱۶- رساله اختیارات اہام

۱۷- ترجمه عهدنامه امیرالمؤمنین (ع) به مالک اشتر.

۱۸- مشکاة الأنوار در آداب قرائت قرآن و دعا.

۱۹- شرح دعای جوشن کبیر.

۲۰- رساله در رجعت. ۲۱- رساله در آداب نماز

۲۲- رساله در زکوة

و بیش از ۳۰ رساله دیگر در مسائل مختلف و ترجمه دعاها و

کتابهایی مختصر در عقاید و احکام.

- ۷- میرزا محمد مهدی مؤلف تفسیر "دقایق"
- ۸- حاج محمد ظاهر بن حاج مقصود علی اصفهانی
- ۹- شیخ سلیمان ماحوزی بحرانی
- ۱۰- شیخ محمد بن یوسف نعیمی بلادری

ولادت و وفات علامه مجلسی

در تاریخ وقایع الایام والسنن آمده است: ولادت رئیس محققین ، عالم کامل و شیخ الاسلام والمسلمین ، مولای ما ، محمد باقر مجلسی فرزند مولانا محمد تقی مجلسی در سال ۱۰۳۷ در دارالعلوم " اصفهان واقع شد . و از حواشی بحار الانوار نقل شده است که خود آن بزرگوار فرموده است: از عجایب اینکه تاریخ ولادت من ، مطابق است با عدد " جامع کتاب بحار الانوار " (۱)

علامه ، سومین و کوچکترین فرزند پسر مرحوم ملا محمد تقی ، مجلسی اول می باشد (۲) . علامه کودکی نزد پدر خود ، دانش آموخت و در سن جوانی در علوم گوناگون متبحر شد . پس از آن به جمع آوری آثار و اخبار اهل بیت عصمت و طهارت و تحقیق و بررسی در باره آنها ، عمر خود را سپری کرد .

برخی از شاگردان علامه در حسابی که کرده اند ، نوشته های آن بزرگوار را که تقسیم بر ایام عمرش نموده اند ، هر روز در حدود ۵۳ خط شده است ، که قطعا چنین خدمتی بی توفیق الهی برای احدی میسر نیست .

پس از ۷۳ سال عمر پربرکت ، سرانجام در سال ۱۱۱۰ هجری قمری ، شب ۲۷ ماه مبارک رمضان ، علامه مجلسی دنیای فانی را وداع گفته ، زندگی جاویدان را آغاز کرد .

علامه در اصفهان نزدیک قبر پدرش به خاک سپرده شد ، کسه علاقمندان همواره به زیارت قبر مقدسش مشرف شده ، اظهار ادب و احترام می کنند . خداوند در جانش را در آخرت بلندتر گرداند و ما را موفق به استفاده از کتابها و آثار ارزشمندش بنماید .

استادان علامه مجلسی

هرچند علامه مجلسی ، با سعی و کوشش خود و توفیقات الهی به آن مقام شامخ رسید ، ولی قطعا انبیا قدسیه بزرگانی که در محضر آنان دانش آموخت ، در رسیدن وی به چنین مقام والاثری مؤثر بوده و گذشته از علوم مختلفی که علامه از آن دانشمندان فرا گرفت ، از اخلاق پسندیده و صفات خوب آنان نیز در طول سالهای تحصیل بهره برده است . برای اینکه بادی از آن علمای والا مقام بکنیم ، برخی از آنان را نام می بریم :

- ۱- عالم جلیل القدر ملا محمد تقی ، مجلسی اول ، پدر علامه مجلسی .
- ۲- دانشمند وارسته مولی محمد صالح مازندرانی .
- ۳- حکیم متاله سید محمد حسنی طباطبائی نائینی .
- ۴- علامه حسنعلی شوشتری مؤلف کتاب تبیان در فقه .
- ۵- شیخ علی نواده شهید ثانی .
- ۶- امیر محمد مؤمن استرآبادی .
- ۷- مولی محمد شریف وریدشتی اصفهانی .
- ۸- میرزای جزائری مؤلف کتاب جوامع الکلم .
- ۹- امیرشرف الدین علی بن حجه الله حسنی شوشانی .
- ۱۰- محدث عالیقدر شیخ حر عاملی صاحب کتاب وسائل الشیعه .
- ۱۱- عالم عارف ملا محسن فیض کاشانی .
- ۱۲- مولی محمد محسن بن محمد مؤمن استرآبادی .

شاگردان علامه مجلسی

برخی از علما ، شاگردان نامی علامه را بیش از هزارتن نوشته اند البته در بین آنان ، چهره های برجستای به چشم می خورد که لازم است فهرست وار بادی از آنان شود :

- ۱- میر محمد حسین خاتون آبادی ، نوه مجلسی و مؤلف کتاب حدائق المقربین .
- ۲- میر محمد صالح بن الواح ، داماد علامه مجلسی .
- ۳- شیخ محمد اردبیلی مؤلف کتاب معروف " جامع الرواه " در علم رجال .
- ۴- مولی ابوالحسن شریف بن محمد ظاهر عاملی نجفی ، جد مادری شیخ محمد حسن صاحب جواهر .
- ۵- شیخ محمد اکمل پدر وحید بهبهانی .
- ۶- مولی محمد رفیع گیلانی .

۱- جامع کتاب بحار الانوار ، یعنی گرد آورنده کتاب بحار الانوار ، که اگر با حروف ابجدی حساب کنیم ، ۱۰۳۷ می شود که همان سال ولادت علامه است .

۲- مرحوم مجلسی اول دارای سه فرزند پسر بنامهای ملا عزیز الله و ملا عبدالله و ملا محمد باقر و چهار دختر بوده است که همه از علما و فضلائی زمان خود بودند . دامادان آن بزرگوار نیز از شخصیت های علمی مشهور بودند که هر یک فقیه و محقق و صاحب نظر و دارای تالیفات پر ارزشند . نام آنان از اینقرار است .

- ۱- ملا محمد صالح مازندرانی .
- ۲- ملا محمد علی استرآبادی .
- ۳- وحید شیروانی معروف به ملا میرزا .
- ۴- کمال الدین فسوی (ضای) .